

Ördögök bűvöletében

Irina Muravjova, az 1985 óta Bostonban élő orosz író – lévén, hogy maga is az orosz emigránsok népes táborát növeli – *Az angyal napja* című regényében a bolsevik forradalom után emigráló Usakov család életét mutatja be. Különböző irodalmi formákon: egy levelezésen, egy naplón, és egy egyes szám harmadik személyben elbeszélte életrajzon keresztül. A három “megnyilatkozási forma” három különböző embert, családtagot takar: a leveleket Anastasia Beckett Jelizaveta, azaz Násztya írja testvéreinek, annak a Jelizaveta Alekszandrovna Usakovának, azaz Lizának, akinek a naplót köszönhetjük. A fiktív elbeszélésként is felfogható életrajz pedig a naplóról unokájának, Dmitrij, azaz Mitya Usakovnak a története.

A három formához három különböző idő is társul: Násztya az 1930-as években írja leveleit nénjének, amikor férjével, az angol újságíróval, Patrick Beckettel egy kis időre repatriál: visszatér Moszkvába, hogy férje az erőszakos kollektivizálásából fakadó vidéki éhínségről tudósítson. Érdekes, hogy a levelére írott válaszokat nem olvashatjuk,

mert a nővér, Liza a naplóját már az ötvenes évek Párizsában írja, jó húsz évvel a Násztyaival megtörténtek után. Hogy azután Mitya amerikai életét az egyes szám harmadik személyű elbeszélő már napjainkba helyezze.

Azonban annak ellenére, hogy a három különböző személyt három időpontban és három különböző helyszínen ismerjük meg, a problémáik – nyilván a vérrokonságuknak is, de főleg a bennük végig ott lakozó orosz lelkiületüknek köszönhetően – emigráció ide vagy oda – azonosak lesznek, egy tőről fakadnak. “Angyali életre”

vágynak ugyanis, nyugodt, boldog családi életre, helyette viszont – a műben folyamatosan, motívumszerűen felbukkanó orosz irodalom hagyományainak megfelelően – folyton az ördöggel találkoznak. A sátán, a démon különböző megjelenési formáival. Akiktől vagy amiktől lehetetlen megszabadulni, s akik vagy amik a földi menny helyett pokollá változtatják az életüket.

Násztya egy, a Bibliában Krisztust megkísérteni vágyó ördög profán “változata” csábítja el a férje mellől. Walter Duranty tisztában van a nő fölötti hatalmával, így Násztya egy helyütt – felidézve a regényben a bibliai megkísértést (“Ekkor az ördög a szent városba vitte, és a templom tetejére helyezte, és azt mondta néki: -Ha Isten fia vagy, ugorj le a mélybe” Máté, 4: 1-11.) a hatodik emeleten állva bevallja, hogy “tényleg kiugrottam volna, hogyha ezt akarja” (171.) Duranty

személyében egy olyan sátánista szeánszokat űző, sánta(!) férfit ismerünk meg, aki a testi vágyat nem szerelemként, hanem “éhségként” éli meg. Miközben – a regény zseniális struktúráját tükröződendően – Násztya férje, Patrick épp az orosz és ukrán éhségről kíván tényfeltáró cikket írni. A szexuális éhség a fényűzőnek tűnő Moszkvában, és a tényleges éhínség a falvakban keményen világít rá a '30-as évek orosz életének megdöbbentő kettősségére.

Húsz évvel később Liza, akinek a naplójából kiderül, hogy egy bizonyos N-nel szintén csalja a férjét, a kábítószer ördögével kerül szembe. Szeretett fia, Ljonya, azaz Dmitrij Usakov édesapja esik áldozatul a szernek, aki kutatóorvosként magán teszteli, hogy vajon pácienseire miként is hat a szer. S az ördögi szerrel vívott csatájában alul marad. Belehal a kísérletezésbe. Anyja pedig majdnem a gyászába pusztul bele. S a két nővér sorsában közös a bűntudat érzése is. Mert ahogy Násztya úgy érzi, hogy az ördögi Durantyval való kapcsolata miatt veszítette el idejekorán a férjét, úgy Liza is azt gondolja, hogy fia “ördögi” halála az ő N-nel való félrelépésének “köszönhető”.

A harmadik családtag, Mitya pedig mintha két női felmenője összes ördöggel folytatott kálváriáját örökölné, sőt, egyesítené magában: hiába Amerika a helyszín, hiába, hogy soha nem élt Oroszországban, első felesége, Manon ördögi személyisége ugyanúgy rabul ejti, mint Násztya Duranty. S akinek öngyilkossága után Mitya alig tud észhez térni. Aztán, amikor talál végre egy nőt, aki szintén a Liza névre hallgat, s akit végre tud szeretni, a nőről kiderül, hogy ahogy Mitya felmenői csalták a férjüket, Liza Mityával való megismerkedésekor már egy másik férfitől terhes. Azaz valakit megcsal Mityával. Ráadásul az öccse ugyanúgy a kábítószer ördöge miatt halt meg, mint Mitya apja.

Pedig az Usakov életében a két nőrokontól “örökölt” démonok ellen elvileg lenne, aki felvegye a versenyt. Mégpedig az amerikai kultúrában oly gyakran felbukkanó angyal képében, aki hol a templomban, hol a család egykori barátja, Medalnyikov alakjában, hol az adventi ünnepkörhöz köthető *Angyal napján* próbál Mityán segíteni. De hiába. Az “orosz származású” ördögökhöz képest teljesen erőtlennek bizonyul. Egy-egy pillanatnyi fellélegzést jelenthet csupán a démoni erő fogságában. (Irina Muravjova: *Az angyal napja*. Fordította: Pavlov Anna. Tercium Kiadó, 2013, 429 oldal, 3970 Ft)

Gyürky Katalin